

ZAGADNIENIA EGZAMINACYJNE Z HISTORII

KLASA 4 SP

1. Czas w historii i jego obliczanie.

(chronologia i przedmiot jej badań; oś czasu i sposób umieszczania na niej dat; podstawowe określenie czasu historycznego (data ,okres p.n.e. i n.e., tysiąclecie, wiek ; cyfry rzymskie oraz ich arabskie odpowiedniki ; epoki: starożytność, średniowiecze , nowożytność, współczesność oraz ich daty graniczne , obliczenie upływu czasu między poszczególnymi wydarzeniami).

2.Początki państwa i pierwsi władcy Polski : Mieszko I i Bolesław Chrobry.

(książę Mieszko pierwszym historycznym władcą Polski; małżeństwo Mieszka I z Dobrawą; chrzest Mieszka I i jego znaczenie; znaczenie terminów: Słowianie, Piastowie, relikwiarz, cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie ; daty i związane z nimi wydarzenia: 966, 997, 1000, 1002-1018, 1025; misja św.Wojciech w Prusach; zjazd gnieźnieński; wojny Bolesława Chrobrego z Niemcami).

3.Polska za czasów Kazimierza Wielkiego.

(Kazimierz Wielki ostatnim królem z dynastii Piastów; reformy Kazimierza Wielkiego; zjazd monarchów w Krakowie - uczta u Wierzyńka; umocnienie granic państwa"; wyjaśnienie powiedzenia:"Zastał Polskę drewnianą, a pozostawił murowaną"; utworzenie Akademii Krakowskiej; znaczenie terminu: uniwersytet; daty i związane z nimi wydarzenia -1364, 1370).

4.Jadwiga i Jagiełło- unia polsko - litewska.

(objęcie władzy przez Jadwigę; zasługi Jadwigi dla polskiej kultury, nauki i sztuki; przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie; okoliczności przejęcia władzy przez Władysława Jagiełłę; skutki zawarcia unii polsko-litewskiej;zagrożenie ze strony Krzyżaków; znaczenie terminów: unia, Jagiellonowie; data i związane z nią wydarzenie - 1385).

5.Konflikt polsko krzyżacki - bitwa pod Grunwaldem.

(bitwa pod Grunwaldem i biorący w niej rycerze; znaczenie terminów :miecz , kopia, herb; zakony rycerskie; data i związane z nią wydarzenie - 1410).

6.Mikołaj Kopernik - wielki astronom.

(Mikołaj Kopernik i jego życie; odkrycie M.Kopernika i powiedzenie "Wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię" ; dokonania Kopernika spoza dziedziny astronomii; znaczenie terminów: astronomia, teoria heliocentryczna).

7.XVII wiek - stulecie wojen-odsiecz Wiednia.

(potop szwedzki, rola Stefana Czarnieckiego – wojna podjazdowa; król Jan III Sobieski i jego zwycięstwo nad Turkami; rola husarii w polskich sukcesach militarnych; znaczenie terminów: potop szwedzki, Jasna Góra, husaria, wielki wezyr, islam, odsiecz; daty i związane z nimi wydarzenia : 1655-1660,1683).

8.Tadeusz Kościuszko na czele powstania.

(sytuacja Rzeczypospolitej w XVIII wieku; Konstytucja 3 Maja; rozbiory Rzeczypospolitej dokonane przez Rosję, Prusy i Austrię; dowództwo Tadeusza Kościuszki w powstaniu 1794r., bitwa pod Racławicami rola kosynierów; klęska powstania i III rozbiór Polski ; daty i związane z nimi wydarzenia: 1772 , 1793, 1794, 1795).

9.Józef Wybicki i hymn Polski.

(losy Polaków po upadku Rzeczypospolitej; Legiony Polskie we Włoszech i panujące w nich zasady; generał Jan Henryk Dąbrowski i jego rola w stworzeniu Legionów Polskich; Józef Wybicki - autor Mazurka Dąbrowskiego; znaczenie słów Mazurka Dąbrowskiego; Mazurek Dąbrowskiego hymnem Polski; znaczenie terminów: emigracja, legiony, hymn państwowy, data i związane z nią wydarzenie: 1797).

10.Romuald Traugutt i powstanie styczniowe.

(Romuald Traugutt- życie przed wybuchem powstania styczniowego; branka i wybuch powstania styczniowego; wojna partyzancka; funkcjonowanie państwa powstańczego; Romuald Traugutt dyktatorem powstania; znaczenie terminów : zabór rosyjski, działalność konspiracyjna, branka, wojna partyzancka, dyktator, zesłanie ; data i związane z nią wydarzenie: 1863).

11.Maria Skłodowska Curie- polska noblistka.

(edukacja Marii Skłodowskiej - Curie na ziemiach polskich; tajne nauczanie i Latający Uniwersytet; kariera naukowa Marii; nagrody nobla przyznane M. Skłodowskiej - Curie; znaczenie terminów: tajne nauczanie, Nagroda Nobla, laureat; daty i związane z nimi wydarzenia: 1903, 1911, 1934).

12.Józef Piłsudski i niepodległa Polska.

(działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową; udział Legionów Polskich i Józefa Piłsudskiego w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej; odzyskanie niepodległości przez Polskę; i Bitwa Warszawska; Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa; Narodowe Święto Niepodległości; znaczenie terminów: II Rzeczpospolita , Naczelnik Państwa; daty i związane z nimi wydarzenia : 1914-1918, 1920).

13.Druga wojna światowa

(wybuch II wojny światowej; społeczeństwa polskiego pod niemiecką okupacją ; znaczenie terminów : okupacja, łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi,Akcja pod Arsenalem, Związek Radziecki; daty i związane z nimi wydarzenia: 1 września 1939 r. 17 września 1939 r., 1944, 1945).

14.Żołnierze niezłomni.

(polityka Niemców wobec ludności żydowskiej; obozy koncentracyjne; raporty Witolda Pileckiego; represje komunistów i śmierć W .Pileckiego; polityka komunistów wobec polskiego podziemia;

postawa Danuty Siedzikówny ps.Inka ; znaczenie terminów: obozy koncentracyjne, komuniści, opozycja antykomunistyczna, "żołnierze niezłomni"; daty i związane z nimi wydarzenia: 1945, 1946, 1948).

15.Jan Paweł II i jego rola w Kościele Katolickim.

(opozycyjna rola Kościoła w czasach komunizmu; wybór Karola Wojtyły na papieża; pielgrzymki papieża do Ojczyzny; wspieranie Kościoła polskiego dla opozycji komunistycznej; Jan Paweł II jako papież pielgrzym; znaczenie terminów : papież, konklawe, kardynał, pontyfikat, teologia; daty i związane z nimi wydarzenia: 1920, 1978, 1979, 1981, 2005).

KLASA 5 SP

1.Pierwsze cywilizacje - Mezopotamia

(pojęcie cywilizacji; Mezopotamia jako miejsce powstania pierwszych cywilizacji; znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji; struktura społeczna; politeistyczne wierzenia religijne; w dolinie Indusu; społeczeństwo kastowe ; osiągnięcia: system nawadniający, dwunastkowy system obrachunkowy, koło, rydwan; znaczenie terminów : kanał nawadniający, Kodeks Hammurabiego, politeizm, zikkurat, Bliski Wschód, Daleki Wschód).

2.W Egipcie faraonów.

(cywilizacja nad Nilem; struktura społeczna w starożytnym Egipcie; religia starożytnego Egiptu jako przykład politeizmu; wiara w życie pozagrobowe; osiągnięcia: piramidy, mumifikacja ,astronomia; znaczenie terminów: faraon, hieroglify ,mumia, sarkofag, piramida).

3.Starożytny Izrael.

(wyjście Mojżesza z Egiptu do Ziemi Obiecanej; król Salomon i Świątynia Jerozolimska; niewola babilońska; Dekalog i Stary Testament; znaczenie terminów: monoteizm, judaizm, Jahwe prorocy, Dekalog, Biblia; Tora, Mesjasz, Mojżesz, menora, Świątynia Jerozolimska , Ściana Płaczu, królowie Dawid i Salomon, gwiazda Dawida).

4.Starożytna Grecja, jej kultura i władza.

(warunki geograficzne Grecji; Ateny jako przykład greckiej polis; cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej; wychowanie spartańskie; mity greckie; teatr grecki - dramat i komedia starożytna Grecja jako ojczyzna filozofii ; idea igrzysk olimpijskich; sztuka grecka i klasyczne kanony piękna; znaczenie terminów : Hellada, Hellenowie, obywatel, agora, dialog, demokracja, falanga, hoplici, amfiteatr, Troja, Olimp, pięciobój olimpijski, filozofia, Akropol, wojny z Persami – Maraton 490r.p.n.e.).

5.Starożytny Rzym, jego ustrój i kultura.

(legendarne początki państwa rzymskiego; zasady ustrojowe republiki rzymskiej; podboje rzymskie; Rzym cesarstwem; romanizacja prowincji; kryzys cesarstwa - walki o tron , najazdy plemion barbarzyńskich; społeczeństwo starożytnego Rzymu; wierzenia Rzymian; rzymskie drogi i budowle; prawo rzymskie; znaczenie terminów : monarchia, republika, patrycjusze, plebejusze, senat, konsulowie, dyktator, trybun ludowy, namiestnicy, romanizacja, barbarzyńcy, gladiatorzy, bazylika, amfiteatr, akwedukt, Koloseum).

6.Początki chrześcijaństwa.

(Judea - prowincja rzymska; Jezus z Nazaretu i powstanie chrześcijaństwa; rola św. Pawła oraz św. Piotra w rozwoju chrześcijaństwa; przyczyny prześladowań chrześcijan ; Konstantyn Wielki i edykt mediolański; wielka wędrówka ludów i upadek cesarstwa rzymskiego; znaczenie terminów: Mesjasz, apostołowie, Ewangelia, Biblia - Stary i Nowy Testament, biskup Rzymu - papież, Hunowie, wielka wędrówka ludów; data i związane z nią wydarzenie: 313 r.; cesarstwo wschodnie – cesarz Justynian Wielki i jego kodeks; rozłam w Kościele 1054r).

7.Początki islamu.

(ludy arabskie ; nauki Mahometa; pięć filarów islamu; podboje Arabów; kultura arabska; cyfry arabskie; szachy; algebra; znaczenie terminów: arabeski, meczet, imam, Czarny Kamień, Koran, dżihad, kalif, kalifat; data i związane z nią wydarzenie: 622 r.).

8.Wyprawy krzyżowe.

(państwo Turków seldżuckich; przyczyny wypraw krzyżowych; utworzenie Królestwa Jerozolimskiego; krucjaty i ich przebieg; zakony rycerskie – krzyżacy , joannici, temlariusze; upadek Akki ; skutki wypraw krzyżowych; znaczenie terminów: Ziemia Święta, synod, Lewant, Bliski Wschód, krucjata, krzyżowcy, zakony rycerskie ; daty i związane z nimi wydarzenia: 1095, 1096, 1099, 1291).

9.Społeczeństwo średniowiecza i jego zajęcia.

(państwo patrymonialne; senior i jego wasale; lenno i znaczenie posiadania ziemi - system feudalny; kształtowanie się stanów; od giermka do rycerza; kultura rycerska; lokowanie wsi; renta feudalna; lokacja miast; prawo miejskie; rodzaje zakonów; styl romański i gotycki w sztuce; znaczenie terminów: herb, lokacja, pańszczyzna, lenno, sołtys, ława wiejska, ławnicy, kmieć, patrycjusze, pospólstwo, plebs, rzemiosło , rzemieślnicy, cech, uniwersytet, skryptorium, przypory, witraże, miniatura, inicjał, paż, giermek, barbakan, radło, pług, zakon żebraczy, ratusz).

10.Kościół i kultura na zachodzie Europy – spór cesarstwa z papieżem.

(zakon, klasztor, benedyktyni, cystersi, teologia, skryptorium, katedra, uniwersytety, zakony żebracze, styl architektoniczny romański i gotycki, zakony żebracze, Henryk IV, Grzegorz VII, celibat, kardynał, konkordat wormacki).

11.Rządy Mieszka I i Bolesława Chrobrego.

(państwo Polan; dynastia Piastów; Mieszko I pierwszym historycznym władcą Polski; małżeństwo Mieszka I z Dobrawą; chrzest Polski i jego znaczenie; bitwa pod Cedynią; misja św. Wojciecha; zjazd gnieźnieński i przybycie cesarza Ottona III; rozwój polskiego Kościoła; relacje Bolesława Chrobrego z sąsiadami i toczony wojny; koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie; znaczenie terminów: książę, gród, metropolia, arcybiskupstwo, biskupstwo, koronacja, margrabia; daty i związane z nimi wydarzenia: 966, 972, 997, 1000, 1002-1018, 1025).

12.Testament Bolesława Krzywoustego i skutki rozbitcia dzielnicowego.

(konflikt synów Władysława Hermana; walka Bolesława Krzywoustego o Pomorze Wschodnie i Zachodnie; podział państwa polskiego na dzielnice; walki wewnętrzne pomiędzy

przedstawicielami dynastii Piastów; utrwalenie podziału politycznego ziem polskich; osłabienie Polski na arenie międzynarodowej; bitwa pod Legnicą; przemiany społeczne i gospodarcze; sprowadzenie Krzyżaków na ziemie polskie; polityka Zakonu względem ziem polskich; zajęcie przez Krzyżaków Pomorza Gdańskiego; próby zjednoczenia ziem polskich przez książąt śląskich; Przemysł II królem Polski; panowanie Wacława II i Wacława III; znaczenie terminów: palatyn, bracia przyrodni, testament, seniorat; daty i związane z nimi wydarzenia: 1109, 1116, 1122, 1138, 1226, 1227, 1241, 1295, 1300).

13.Polska za czasów Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego.

(polityka Władysława Łokietka i jego koronacja; konflikt Władysława Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami, rola Kościoła w zjednoczeniu Polski; polityka zagraniczna Kazimierza Wielkiego; przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego; pokój z zakonem krzyżackim; zjazd monarchów w Krakowie - uczta u Wierzyńka, umocnienie granic państwa; rozwój gospodarczy państwa; założenie Akademii Krakowskiej; układ dynastyczny Andegawenów; znaczenie terminów: insygnia koronacyjne, Szczerbiec, społeczeństwo stanowe, przywilej, prawo lokacyjne magdeburskie, prawo lokacyjne lubeckie, dyplomacja, układ dynastyczny; daty i związane z nimi wydarzenia: 1320, 1331, 1333, 1343, 1364).

14.Dynastia Jagiellonów na tronie polskim - jej początki i rozwój.

(śmierć ostatniego Piasta na tronie polskim; panowanie Jadwigi Andegaweńskiej i małżeństwo z Jagiełłą; unia polsko - litewska w Krewie i w Horodle; państwo polsko- litewskie; przyczyny wybuchu wielkiej wojny z Zakonem w 1409 r.; bitwa pod Grunwaldem; I pokój toruński; spór polsko - krzyżacki na soborze w Konstancji; król Władysław III i jego śmierć w bitwie pod Warną; Związki Pruski - wojna trzynastoletnia z zakonem krzyżackim; II pokój toruński; Kazimierz Jagiellończyk i odzyskanie dostępu do Morza Bałtyckiego; rządy Jagiellonów w Czechach i na Węgrzech; znaczenie terminów: unia realna, unia personalna, pospolite ruszenie, wojsko zaciężne, najemnicy, rada królewska, poseł, izba poselska; daty i związane z nimi wydarzenia: 1370, 1385, 1409, 1410, 1411, 1413, 1414-1418, 1444, 1447, 1453-1466).

KLASA 6 SP

1.Wiekie odkrycia geograficzne i ich skutki.

(przyczyny wielkich odkryć geograficznych; Bartolomeo Diaz, Krzysztof Kolumb, Vasco da Gama i ich dokonania; opłynięcie kuli ziemskiej przez członków wyprawy Ferdynanda Magellana; podbój Nowego Świata i wyniszczenie cywilizacji prekolumbijskich; konkwista - Ferdynand Cortez, Francesco Pizarro; pojawienie się mocarstw kolonialnych; rozwój handlu w Europie Zachodniej; nowe rośliny i ich wpływ na życie Europejczyków; rozwój niewolnictwa; znaczenie terminów: cywilizacje prekolumbijskie, karawela, kompas, busola, astrolabium, globus, Nowy Świat, konkwistador, kolonia, metropolia, plantacja; daty i związane z nimi wydarzenia: 1488, 1492, 1498, 1519-1522).

2.Cechy kultury renesansu i jej przedstawiciele.

(powrót do antycznych wzorców; humanizm i nowy stosunek do Boga oraz człowieka; Erazm z Rotterdamu jako przykład humanisty; Jan Gutenberg i wpływ druku na rozwój intelektualny renesansu; Mikołaj Kopernik i teoria heliocentryczna; Galileusz - kontynuator myśli Kopernika; renesans w sztuce - twórczość Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Rafaela Santi; znaczenie

terminów: renesans, humanizm, człowiek renesansu, antyczny, mecenat, freski ; data i związane z nią wydarzenia: 1445).

3.Reformacja i reforma Kościoła Katolickiego.

(przyczyny reformacji; wystąpienie Marcina Lutra; wyznania reformowane: luteranizm, kalwinizm; powstanie Kościoła anglikańskiego; rozwój reformacji w Europie; wojny i prześladowania religijne; skutki reformacji w polityce, edukacji i kulturze; zwołanie soboru trydenckiego; reformy Kościoła Katolickiego; zakon jezuitów i jego działalność; wojna trzydziestoletnia i pokój religijny między katolikami , luteranami oraz kalwinistami; znaczenie terminów: reformacja, protestantyzm, ewangelicy, predestynacja ,teologia, zbór, pastor, heretyk , kontrreformacja, jezuici, sobór, indeks ksiąg zakazanych, kalendarz juliański , kalendarz gregoriański; daty i związane z nimi wydarzenia: 1517, 1534, 1555), 1545- 1563, 1582).

4.Szlachta, jej kultura i obyczaje.

(uprzywilejowana pozycja szlachty w gospodarce- przywilej piotrkowski z 1496 r. sytuacja mieszczan i chłopów w polskiej gospodarce; rozwój folwarków pańszczyźnianych; prawa i obowiązki szlachty; "złota wolność szlachecka"; podział szlachty pod względem majątkowym; program ruchu egzekucyjnego; znaczenie terminów: folwark, pańszczyzna, flisacy, spichlerze, eksport, import, demokracja szlachecka, pospolite ruszenie, magnateria, szlachta, gołota; daty i związane z nimi wydarzenia: 1493, 1505).

5.Czasy Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta.

(ostatnia wojna z krzyżakami; hołd pruski i utworzenie Prus Książęcych; wojna z Moskwą - bitwa pod Orszą.; działalność królowej Bony; dwór królewski na Wawelu; wojny o Inflanty; przyczyny zawarcia uni lubelskiej; sejm w Lublinie i jego postanowienia; Rzeczpospolita Obojga Narodów- ustrój i organy władzy; skutki unii lubelskiej; znaczenie terminów: hołd, sekularyzacja, Inflanty, zakon kawalerów mieczowych, unia realna; daty i związane z nimi wydarzenia: 1506, 1514, 1525, 1548, 1569, 1572).

6.Przyczyny i przebieg wojen z Moskwą Szwecją. Kozakami i Turcją.

(Anna Jagiellonka i Stefan Batory władcami Rzeczypospolitej; konflikt z Gdańskiem; wojna z Moskwą o Inflanty i ziemię połocką; Zygmunt III Waza królem Rzeczypospolitej; dymitriady; bitwa pod Kłuszynem i zajęcie Kremla; hołd cara Szujskiego złożony królowi Rzeczypospolitej; postać hetmana Żółkiewskiego; pokój w Polanowie; prawa Wazów w Rzeczypospolitej do tronu szwedzkiego; konflikt o Inflanty ze Szwecją; bitwa pod Kircholmem ; postać Jana Karola Chodkiewicza; rozejm w Sztumskiej Wsi, najazd szwedzki na Rzeczypospolitą ; postawy szlachty i magnaterii wobec najazdu; obrona Jasnej Góry; Stefan Czarniecki i wojna podjazdowa; skutki potopu szwedzkiego; Kozacy i rejestr kozacki; wybuch i przebieg powstania Chmielnickiego; skutki powstania Chmielnickiego; bitwy pod Cecorą i Chocimiem; Jan III Sobieski królem Rzeczypospolitej; odsiecz wiedeńska; znaczenie terminów: piechota wybraniecka, kanclerz, dymitriada, husaria, rozejm , Kreml, cło, pospolite ruszenie, wojna podjazdowa, rejestr kozacki, Dzikie Pola, chan, imperium osmańskie, sułtan, jasyr, janczarzy, wezyr; daty i związane z nimi wydarzenia: 1582, 1587, 1605, 1610, 1611, 1634; 1635, 1648, 1649, 1651, 1655 - 1660, 1672, 1673, 1683).

7.Francja w czasach monarchii absolutnej.

(polityczne konsekwencje wojny 30-letniej; rola kardynała Richelieu w kształtowaniu monarchii absolutnej we Francji; monarchia absolutna na przykładzie panowania Ludwika XIV; rozwój gospodarki francuskiej; wpływ władzy absolutnej na rozwój nauki, sztuki i architektury; znaczenie

terminów: monarchia absolutna, kardynał, mecenas, Król Słońce, Wersal ; daty i związane z nimi wydarzenia: 1598, 1661 - 1715).

8.Oświecenie w Europie - prądy i teoria podziału władzy.

(rozwój nauki i techniki w XVII i XVIII wieku; empiryzm i racjonalizm; wybitni uczeni oświecenia; J.J.Rousseau - zasada umowy społecznej; Monteskiusz i trójpodział władzy; krytyka religii i Kościoła jako strażnika dotychczasowego porządku społecznego; znaczenie terminów: empiryzm, racjonalizm, trójpodział władzy, encyklopedia, umowa społeczna; wiek i związane z nim wydarzenie: XVIII - epoka oświecenia).

9.Nowe potęgi europejskie: Rosja, Austria i Prusy i ich polityka wobec Polski.

(zmiana układu sił w XVIII - wiecznej Europie; reformy cara Piotra I - rozwój armii, administracji i floty; zmiany kulturowo - obyczajowe w Rosji; absolutyzm oświeceniowy w Austrii; rozkwit kultury i gospodarki Prus za panowania Fryderyka Wilhelma I i Fryderyka II; znaczenie terminów: absolutyzm oświecony, król sierżant; daty i związane z nimi wydarzenia: 1701, 1721).

10.Stany Zjednoczone Ameryki - Polacy o niepodległość Stanów.

(osadnictwo europejskie w Ameryce Północnej; konflikt pomiędzy władzami brytyjskimi a mieszkańcami 13-u kolonii amerykańskich; Deklaracja Niepodległości Stanów Zjednoczonych i zawarte w niej idee oświeceniowe; wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych; Polacy w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych; Konstytucja Stanów Zjednoczonych i trójpodział władzy; znaczenie terminów: bostońskie picie herbaty, opłata stemplowa; Deklaracja Niepodległości, prezydent, kongres; daty i związane z nimi wydarzenia: 1776, 1787).

11.Panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego - Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja.

(okoliczności wyboru Stanisława Poniatowskiego na króla; konfederacja barska; okoliczności i przyczyny pierwszego rozbioru Polski; postać Tadeusza Rejtana ;reformy sejmu rozbiorowego; ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej; reformy Sejmu Wielkiego; okoliczności uchwalenia i treść Konstytucji 3 maja; konfederacja targowicka; wojna w obronie konstytucji i II rozbiór Polski; znaczenie terminów: Familia, obiady czwartkowe, prawa kardynalne, Szkoła Rycerska, konfederacja targowicka, sejm rozbiorowy, Komisja Edukacji Narodowej, sejm skonfederowany, stronnictwo patriotyczne, czarna procesja, konstytucja, Ustawa Rządowa, ambasador, emigracja; daty i związane z nimi wydarzenia: 1764, 1768, 1772, 1788-1792, 1791, 1792 , 1793).

12.Powstanie kościuszkowskie – przyczyny i przebieg.

(wybuch powstania kościuszkowskiego; uniwersał połaniecki i przyczyny jego ograniczonego znaczenia; przebieg powstania i źródła jego klęski; III rozbiór Rzeczypospolitej; Tadeusz Kościuszko – bohater wielu narodów; znaczenie terminów: insurekcja, uniwersał połaniecki, kosynierzy; daty i związane z nimi wydarzenia: 1794, 1795).

13.Napoleon a sprawa polska – Księstwo Warszawskie.

(dojście Napoleona do władzy we Francji; Napoleon u szczytu potęgi; pokój w Tylży i ustanowienia księstwa warszawskiego; ustrój Księstwa Warszawskiego; Polacy pod rządami Napoleona; upadek Księstwa Warszawskiego; wyprawa na Rosję; upadek Napoleona; znaczenie terminów: szwoleżerowie , daty i związane z nimi wydarzenia: 1799, 1804, 1807, 1809, 1812, 1815).

1. Kongres wiedeński.

(początek kongresu; postanowienia kongres - nowy porządek europejski ; podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim; sytuacja społeczno- gospodarcza w trzech zaborach i w Rzeczypospolitej Krakowskiej; reformy uwłaszczeniowe w zaborze pruskim; kultura i oświata w zaborach; znaczenie pojęć: abdykacja, restauracja, legitymizm, równowaga europejska, sto dni Napoleona; daty i związane z nimi wydarzenia: 1814, 1815).

2.Idee narodowe w Europie w I połowie XIX wieku.

(liberalizm i jego przedstawiciele ; konserwatyzm i jego przedstawiciele; początki ruchu robotniczego; socjalizm i komunizm; znaczenie pojęć: ideologia, strajki, związki zawodowe, proletariat, fabrykanci).

3.Królestwo Polskie - ustrój, osiągnięcia gospodarcze i kulturalne.

(monarchia konstytucyjna połączona z Rosją unią personalną; konstytucja Królestwa ; ośrodki przemysłowe; reformy gospodarcze Franciszka Ksawerego Druckiego - Lubeckiego; znaczenie pojęć: namiestnik, Bank Polski, Kanał Augustowski; data i związane z nią wydarzenie: 1815).

4.Przyczyny i skutki powstania listopadowego.

(sytuacja polityczna w Królestwie Polskim przed 1830r.; wybuch powstania; detronizacja cara; wojna polsko - rosyjska; bitwy powstania; walki poza Królestwem; Wielka Emigracja ; represje popowstaniowe; znaczenie pojęć : tajne organizacje, cenzura, konspiracja, dyktator, detronizacja, barwy narodowe, kontrybucja, rusyfikacja, Syberia; daty i związane z nimi wydarzenia: 1830, 1831).

5.Przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych.

(rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych; podbój ziem Indian; podział na Północ i Południe; przyczyny , przebieg i skutki wojny secesyjnej; Abraham Linkoln, Stany Zjednoczone po wojnie secesyjnej; znaczenie pojęć: abolicjonizm, rezerwat, secesja, Unia, konfederacja, wojna totalna; daty i związane z nimi wydarzenia: 1861, 1863, 1865).

6.Przyczyny i skutki powstania styczniowego.

(początki pracy organicznej; Galicja po Wiośnie Ludów; odwilż posewastopolska w Rosji i w Królestwie Polskim; wzrost aktywności wśród polskiego społeczeństwa -"biali" i "czerwoni"; wybuch powstania - manifest Tymczasowego Rządu Narodowego ; przebieg walk; represje popowstaniowe wobec uczestników; likwidacja odrębności Królestwa Polskiego; represje wobec Kościoła Katolickiego i unickiego; polityka Rosji na ziemiach zabranych; germanizacja i kulturkamf; antypolska polityka władz niemieckich - dzieci Wrześni, wóz Drzymały; autonomia galicyjska; znaczenie pojęć: branka, wojna partyzancka, katorga, stan wojenny, Kraj Przywiślański, generał - gubernator, rusyfikacja, rugi pruskie, ustawa kagańcowa; daty i związane z nimi wydarzenia: 1863, 1864, 1901).

7.Ekspansja kolonialna państw europejskich w XIX wieku.

(przyczyny ekspansji kolonialnej; kolonizacja Afryki; polityka kolonialna w Azji; polityka kolonialna nowych mocarstw; gospodarcza i społeczna rola kolonii w XIX wieku; konflikty kolonialne; Brytyjskie imperium kolonialne; znaczenie pojęć: ekspansja, metropolia, kompanie handlowe; wojna opiumowa).

8.Cechy rewolucji przemysłowej.

(przyczyny rewolucji przemysłowej; uwarunkowania i kierunki rozwoju przemysłu w Europie; pierwsze wielkie ośrodki przemysłowe w Europie; maszyna parowa i jej zastosowanie; skutki rewolucji przemysłowej: znaczenie pojęć : manufaktura, urbanizacja, kapitał, metropolia: daty i związane z nimi wydarzenia: 1763, 1837).

9.Najważniejsze wynalazki i odkrycia XIX w. oraz ich twórcy.

(rozwój nauk przyrodniczych i medycyny; rozwój komunikacji i transportu; teoria ewolucji Karola Darwina; literatura i sztuka XIX wieku; kultura masowa; znaczenie pojęć: cepelin, secesja, naturalizm; daty i związane z nimi wydarzenia: 1876, 1903).

10.Przemiany polityczno - społeczne w Europie.

(w stronę demokracji; rozwój ruchu robotniczego; nowe ideologie; anarchizm i jego ideologia; początki chrześcijańskiej demokracji; rozwój ideologii nacjonalistycznych; wpływ przemian cywilizacyjnych na proce emancypacji kobiet; działalność sufrażystek i jej skutki; znaczenie pojęć: społeczeństwo industrialne, Międzynarodówka, encyklika, szowiniści; (daty i związane z nimi wydarzenia: 1864, 1891).

11.Przyczyny i skutki I wojny światowej.

(nowe mocarstwa - Stany Zjednoczone, Niemcy, Japonia; konflikty między europejskimi mocarstwami; wyścig zbrojeń; rywalizacja na morzach; wojna rosyjsko-japońska; wojny bałkańskie i ich skutki; wybuch I wojny światowej; walki na zachodnim i wschodnim froncie; wojna pozycyjna; koniec I wojny światowej: znaczenie pojęć: ultimatum, trójprzymierze , trójp porozumienie, wojna podwodna; daty i związane z nimi wydarzenia: 1914, 1916, 1918).

12.Wojna polsko - bolszewicka i jej skutki (traktat ryski).

(spór polsko - ukraiński o Galicję wschodnią; ofensywa bolszewików; wyprawa kijowska; wojna polsko - bolszewicka, bitwa warszawska i pokój ryski; znaczenie pojęć: Cud nad Wisłą, bolszewicy, ataman , Orleń Lwowski; daty i związane z nimi wydarzenia: 1918,1920, 1921).

13.Osiągnięcia II Rzeczypospolitej.

(dorobek i twórcy polskiej kultury w dwudziestoleciu międzywojennym; rozwój polskiej kinematografii; cechy charakterystyczne II RP; różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich , trudności w ich integracji, podziale na Polskę A i B; wielkie reformy gospodarcze dwudziestolecia międzywojennego W. Grabskiego i E. Kwiatkowskiego; wielki kryzys ekonomiczny w Polsce i jego skutki; osiągnięcia gospodarcze w II Rzeczypospolitej; budowa Gdyni, magistrali węglowej, Centralnego Okręgu Przemysłowego; mniejszości narodowe w Polsce; znaczenie pojęć: infrastruktura, hiperinflacja, parcelacja; daty i związane z nimi wydarzenia: 1923, 1929, 1937).

14.Ustrój polityczny II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej.

(Trudne początki niepodległości; scena polityczna II Rzeczypospolitej; pierwsze wybory parlamentarne; konstytucja z 1921r.; elekcja i śmierć Narutowicza; rządy parlamentarne 1919-1926; znaczenie pojęć: trojpodział władzy, Naczelnik Państwa, kontrasygnata, Kresy Wschodnie; daty i związane z nimi wydarzenia: 1921, 1922).

15.Przyczyny i skutki zamachu majowego - polski autorytaryzm.

(przebieg zamachu majowego; walki podczas zamachu; rządy sanacyjne; represje w stosunku do opozycji; uchwalenie konstytucji kwietniowej; polityka zagraniczna sanacji; sanacja po śmierci Piłsudskiego; polski autorytet na tle Europy; partyjniactwo, zamach stanu, autorytaryzm, imperializm; znaczenie terminu: sanacja; daty i związane z nimi wydarzenia: 1926,1929,1935).

16.Kultura i nauka II RP.

(nauka i szkolnictwo II RP; literatura międzywojenna; kino w okresie międzywojennym; technika i transport II RP; malarstwo i architektura; polski modernizm; znaczenie pojęć: awangarda, ekspresjonizm, impresjonizm; daty i związane z nimi wydarzenia: 1924, 1926, 1929).

KLASA 8 SP

1.Napaść na Polskę.

(przygotowania Niemiec do wojny; polski plan obrony; wybuch II wojny światowej; wojna obronna Polski wrzesień 1939; napaść sowiecka; ewakuacja polskich władz; znaczenie terminów: wojna błyskawiczna, polskie Termopile, internowanie; daty i związane z nią wydarzenia: 1.IX.1939, 17.IX.1939, 28.IX.1939).

2.Podbój Europy przez Hitlera i Stalina (1939-1941).

(wojna zimowa; atak Niemiec na Danię i Norwegię; atak III Rzeszy na Francję; państwo Vichy; bitwa o Anglie; wojna na Bałkanach; atak niemiecki na ZSRS; wielka wojna ojczyźniana; przełomowe wydarzenia na froncie wschodnim; losy jeńców sowieckich; znaczenie terminów: alianci, marionetkowe państwo, kolaboracja, desant, "przestrzeń życiowa"; daty i związane z nią wydarzenia: 22VI1941, 1943).

3.Społeczeństwo polskie pod okupacją niemiecką i sowiecką.

(podział ziem polskich; polityka niemiecka wobec ziem okupowanych; ruch oporu w Polsce; polityka niemiecka wobec Żydów; holokaust; niemieckie obozy koncentracyjne i obozy zagłady; terror hitlerowski; akcja "AB"- zagłada polskich elit; tragedia Zamojszczyzny; Polacy wobec Holokaustu polskich Żydów; okupacja sowiecka; zbrodnia katyńska; deportacja w głąb ZSRS; rzeź wołyńska; znaczenie terminów: ruch oporu, krematoria, Żegota, "gadzinówka", getta, germanizacja, łagry; daty i związane z nimi wydarzenia: 1940, 1942, 1943).

4.Polskie Państwo Podziemne.

(początki działalności konspiracyjnej; oddział majora Hubala; powstanie Armii Krajowej; działalność polskiego podziemia; formy oporu wobec okupanta; terror hitlerowski; organizacje

zbrojne polskiego podziemia; Polskie Państwo Podziemne; znaczenie terminów: Szare Szeregi, Służba Zwycięstwu Polski, Kierownictwo Dywersji - Kedyw, tajne komplety; daty i związane z nimi wydarzenia: 1940, 1942).

5.Akcja "Burza" i powstanie warszawskie.

(akcja "Burza" i jej przebieg; przyczyny wybuchu powstania warszawskiego; wybuch powstania i jego przebieg; mocarstwa wobec powstania; skutki powstania; znaczenie terminów; godzina "W", kanały; daty i związane z nimi wydarzenia: I 1944, 1VIII 1944, 2XI 1944).

6.Sprawa polska pod koniec wojny.

(Polska Lubelska; Wielka Trójka a sprawa polska; konferencja w Teheranie; konferencja w Jałcie; walka z AK; "Niepodległość"("NIE") represje wobec Polskiego Państwa Podziemnego; Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej; znaczenie pojęć: delegalizacja rządu, rząd na uchodźstwie, Polska Walcząca; daty i związane z nimi wydarzenia: 1944 , 1945).

7.Powojenny podział świata - początek zimnej wojny.

(skutki II w. św. ;konferencja w Poczdamie i procesy norymberskie; powstanie ONZ; ekspansja komunizmu w Europie; zimna wojna i doktryna Trumana; Plan Marshalla; kryzys berliński, powstanie dwóch państw niemieckich; kryzys kubański; wojna w Wietnamie; Kambodża; Praska Wiosna 1968; znaczenie pojęć: "Żelazna kurtyna", zimna wojna, doktryna Trumana, reparacje wojenne; daty i związane z nimi wydarzenia: 1945, 1947, 1949, 1962).

8.Sytuacja państw za żelazną kurtyną.

(ZSRS po II w. św.; Jugosławia; kraje demokracji ludowej; odwilż w bloku wschodnim; NATO; powstanie węgierskie ;polityka odprężenia; Układ Warszawski; Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej; znaczenie pojęć: strefa wpływów, sowietyzacja, kolektywizacja rolnictwa, ateizacja, destalinizacja, rezolucja , Vietcong;; daty i związane z nimi wydarzenia: 1949, 1953, 1956).

9.Droga ku wspólnej Europie.

(demokratyzacja Europy Zachodniej; upadek europejskich dyktatur; początek integracji europejskiej; powstanie EWG i Euratomu; powstanie Unii Europejskiej; instytucje europejskie; układ z Schengen; znaczenie pojęć: integracja, unia celna, euro; daty i związane z nimi wydarzenia: 1957, 1992).

10.Początki władzy komunistów w Polsce.

(nowa Polska; zmiany granic Polski po II w. św.; walka z UPA - akcja "Wisła", Polacy wobec komunistów; referendum ludowe w 1946 r.; sfałszowane wybory 1947 r.; podziemie antykomunistyczne; przemiany gospodarcze; odbudowa ze zniszczeń wojennych; znaczenie pojęć: referendum, Urząd Bezpieczeństwa, stalinowskie represje, cenzura prewencyjna, "Wolność i Niezawisłość", Żołnierze Wyklęci, Ziemie Odzyskane: daty i związane z nimi wydarzenia: 1944, 1946, 1947).

11.Polska w czasach stalinizmu.

(powstanie PZPR; wpływy sowieckie w armii; przemiany społeczno - gospodarcze ; próba kolektywizacji rolnictwa; okres stalinizmu w Polsce 1948-1953 ; socrealizm; konstytucja stalinowska z 1952 r.; walka z Kościołem katolickim ;znaczenie pojęć: kolektywizacja rolnictwa,

system monopartyjny, plan 6 - letni, przodownik pracy, Państwowe gospodarstwa Rolne, kułak, Związek Młodzieży Polskiej, socrealizm, indoktrynacja, propaganda, kult Stalina, episkopat; daty i związane z nimi wydarzenia: 1948, 1952, 1953).

12.Sytuacja w Polsce po śmierci Stalina - Polski Październik.

(PRL po śmierci Stalina; Poznański Czerwiec; rządy Gomułki - mała stabilizacja; spór z Kościołem; Marzec 1968 r.; grudzień 1970; rozwój polskiej kultury; normalizacja stosunków z Niemcami; znaczenie pojęć: strajk generalny, odwilż październikowa, antysemicka kampania;" druga Polska "Edwarda Gierka"; życie na kredyt' życie codzienne w PRL; propaganda sukcesu, peweksy; daty i związane z nimi wydarzenia: 1956, 1968, 1970).

13.Powstanie "Solidarności".

(strajki sierpniowe 1980; utworzenie NSZZ "Solidarność"; I Zjazd NSZZ "Solidarność"; na drodze do konfrontacji; zamach na papieża Jana Pawła II ;śmierć prymasa Wyszyńskiego; znaczenie pojęć: strajk okupacyjny; daty i związane z nimi wydarzenia: 1980, 1981).

14.Stan wojenny w Polsce.

(wprowadzenie stanu wojennego; internowanie opozycjonistów; elementy codzienności stanu wojennego; reakcja społeczeństwa; wydarzenia w kopalni "Wujek"; ostatnie lata PRL świat wobec sytuacji w Polsce; znaczenie pojęć: ekstremista, internowanie; daty i związane z nimi wydarzenia: 1981, 1983, 1984).

15.Rozpad bloku wschodniego.

(kryzys ZSRS; Ronald Regan prezydentem USA; próby reform w ZSRS; znaczenie pojęć: jesień ludów; katastrofa w Czarnobylu; aksamitna rewolucja w Czechach; podział Czechosłowacji na dwa suwerenne państwa; rozwiązanie RWPG i Układu Warszawskiego; jednoczenie państw niemieckich ;pierestrojka, głośność ; daty i związane z nimi wydarzenia: 1986, 1989, 1990, 1991, 1993).

16.Początek III Rzeczypospolitej.

(obradę Okrągłego Stołu; wybory czerwcowe w 1989; "Wasz prezydent, nasz premier", "Gruba linia" czy "gruba kreska; budowa III Rzeczypospolitej; znaczenie pojęć: gruba linia, Rzeczpospolita Polska; daty i związane z nimi wydarzenia: 1989, 1990).

17.Europa po rozpadzie ZSRS.

(Europa na przełomie XX i XXI wieku ;Rosja w epoce kryzysu - Federacja Rosyjska ; powrót mocarstwowych ambicji Rosji; kraje postsowieckie: Ukraina , Gruzja, Czeczenia; euromajdan na Ukrainie; wojna w byłej Jugosławii; zbrodnie na ludności cywilnej; masakra w Srebrenicy; znaczenie pojęć: oligarcha, korupcja, ludobójstwo ;terroryzm czeczeński; daty i związane z nimi wydarzenia: 1992, 1995, 2000, 2008 , 2013-2014).

18.Konflikty na świecie.

(Daleki Wschód; masakra na placu Tiananmen; kraje afrykańskie; Republika Południowej Afryki; ludobójstwo w Rwandzie; współczesne konflikty na świecie - Ukraina, Irak, Syria, Jemen, Półwysep Koreański, Afganistan, Palestyna, Izrael; wojna z terroryzmem; znaczenie pojęć: neokolonializm, apartheid, talibowie; daty i związane z nimi wydarzenia: 1994, 1989, 2001, 2014).

19.Polska w NATO i UE.

(reformy gospodarcze - plan Balcerowicza; społeczne koszty przemian ustrojowych; , rozpad obozu solidarnościowego - wojny na górze; sytuacja wewnętrzna Polski; Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej ;skutki dla gospodarki polskiej z planu Balcerowicza; Polska strukturach NATO; polska droga do Unii, polskie społeczeństwo wobec Unii; znaczenie pojęć: deficyt budżetowy, hiperinflacja, "kuroniówka", próg wyborczy, lustracja, decentralizacja, pluralizm polityczny; daty i związane z nimi wydarzenia: 1990, 1993, 1997, 1999, 2004).